

TILL DEN INRE FRONTENS FÖRSVARSPROBLEM

Av docenten GUDMUND BJÖRCK, Uppsala

»Nu skulle hela den svenska historien göras levande, så att den bars i allas hjärtan, om så vartenda minnesmärke och varenda historiebok utplånades. Nu skulle Bellman, Fröding, Heidenstam och de övriga bli allas egendom, som ingen kunde ta ifrån dem, om de så sattes på gatan. Nu skulle de stora melodierna ringa folk i öronen. Men i stället...»
(Ur ett brev hösten 1940.)

TIDEN är otrygg, och det gäller att, som de gamle uttryckte sig, »vidtaga sådana förberedelser, att riket ej må lida något avbräck». Bland våra svenska försvarsangelägenheter nämnes då också gärna förstärkandet av den s. k. inre fronten, och man tänker sig i detta syfte ett intensivare utnyttjande av vårt nationella kulturarv i den andliga folkförsörjningens tjänst. Emellertid har det snart nog börjat förmärkas en viss besvikelse över de ringa resultat, som dylika appeller framkalla: i den mån man fordrar något mer än vissa rent yttre arrangemang, tycks den väntade andliga mobiliseringen utebli.

Misslyckandet var i själva verket givet i och med uppgiften. En inre front kan nämligen inte bemannas på kommando, allra minst när instruktionerna äro så svävande, som de här måste bli. Det går heller inte att tappa på nationella kraftkällor vid önskad tidpunkt till lagom myckenhet och behaglig temperering, som man kunde göra med badvattnet i den gamla goda tiden. Att den inre frontens problem över huvud kunnat uppstå, betyder, att det icke kan lösas med ett tekniskt handgrepp. Orsakerna måste alltså ligga djupare. För att fastställa dem nödgas vi rekapitulera en del kända sakförhållanden.

Det är t. ex. ett känt och av många även erkänt faktum, att svensk historia, litteratur och konst ingalunda intaga en sådan plats, vare sig i det allmänna folkmedvetandet eller ens hos något större antal bildade, att man kan tala om gemensam andlig egendom som en inre maktfaktor att räkna med. När, för att strax ta upp ett närliggande konkret exempel, våra två sista klassiker Heidenstam och Selma Lagerlöf gingo bort, gjorde händelsen otvivelaktigt ett stort intryck på många sinnen. I verkligheten gällde dock det uppflammande intresset mindre skaparna av stora dikt-

verk än fastmera berömdheterna såsom sådana: en livlig och delvis tämligen närgången uppmärksamhet har ägnats personerna; om Jerusalem och Karolinerna talas det däremot förvånansvärt litet — så mycket mer i stället om Mårbacka och Övralid. Nu är det visserligen sant, att legenderna och anekdoterna kring en nationalskald eller landsfader i forna dagar kunde vara både naiva och indiskreta, men, och häri ligger den avgörande skillnaden, de bildade då endast utanverken kring väsentligheter. Helt olikartat är det rena sensationsintresset, som i grunden förhåller sig alldeles likgiltigt till föremålet självt. Det var de kanadensiska femlingarnas fall — och är i betänkligt hög grad även Heidenstams och Selma Lagerlöfs!

Men även om vi alltså se bort från detta tillfälliga reportagevärde, vore det likafullt högst orättvist att påstå, att våra stora gestalter skulle vara ringaktade. Tvärtom, de bemötas med den största — högaktning! Denna upphöjelse är emellertid snarare bildstodspostamentets än högsätets. Det är då kanske icke så mycket att undra på, om den moderne svensken känner sig illa till mods, när han kallas till samkväm med dessa statyer, där

»blylock klippa och kulögt le
nu ögon i gjutgodsgamman,
se, Carolus Rex och von Linné
på socklar fröjdas tillsammans»,

och om han då mer än någonsin bekajas av den mångomtalade svenska stelheten och tafattheten och helst vill lyfta på hatten och gå förbi.

Annorlunda ter sig bilden, om vi gå till befryndade kulturmiljöer. Ty må vara att avståndet förenklar linjerna, någon ren synvilla kan det dock ej vara fråga om, när vi t. ex. i Finland tycka oss finna någonting annat än hos oss: ett djupare, uppriktigare och i inre mening förtroligare förhållande mellan nutida medborgerligt liv och nationell kulturskapelse. Det ligger också i öppen dag, att en huvudorsak till denna olikhet är att söka i den helt olika politiska situationen.

När, för att endast nämna det största namnet, Fänrik Stål i snart hundra år stått som en eldande symbol för Finlands folk — det finns ju flerfaldiga vittnesbörd från det sista kriget, som bestyrka sägnernas oförminskade livskraft — så är detta blott ett enstaka, storslaget exempel på en allmängiltig företeelse, som mångfaldigt kan beläggas ur historien: ett klart fattat och allom bjudande nationellt mål för tillsammans folk och dikt i en båda

befruktande solidaritet; det lyfter och eggjar skalden lika väl som den bildande konstnären, tondiktaren eller forskaren, och det ger på samma gång åt deras verk liv och mening inför folket. Därvid behöver det ingalunda med nödvändighet vara fråga om ett specifikt patriotiskt ämnesval. Den nationella målsättningen är fastmera, om också ej en oeftergivlig förutsättning, så dock en av de rikaste källorna för all det slags gemenskap i andligt skapande och mottagande, som vi benämna kultur.

Men i Sverige — varifrån skulle där den livgivande andan ha blåst i det historiska vacuum, där vi så länge levat (detta kan konstateras utan att undervärdera de av allmän-europeiska strömningar betingade inre förändringarna i 18- och 1900-talens samhälle), denna egendomliga lufttunnhet, som aldrig tillåtits förtäta sig längre än till den mer eller mindre absoluta neutralitetens idé, i vars milda sken även 1940 kunnat framställas som ett för fosterlandet lyckosamt nådens år?

Det långvariga historiska armodet visade väl icke i första hand sina ödesdiga verkningar hos de enskilda konstskaparna själva; ingivelsen kan gå egna vägar. Men samhörigheten mellan »kulturen» och folket uppluckrades och försvann slutligen, åtminstone för stora grupper vidkommande, nästan helt och hållet. Och där detta samband har brustit, där kan intet nationellt kulturmedvetande existera. I alltför många svenskers ögon framstår i våra dagar litteraturen och i än högre grad den bildande konsten som en angelägenhet för kottier och förståsiga.

Bristen på nationell samkänsla gav slutligen också ökat spelrum åt privata motsättningar liksom åt ett merkantilt reklammakeri och konstlade värdestegringar med åtföljande anfall av »den kungliga svenska avundsjukan». Det är företeelser, som snarast stå i strid med väsentliga lynesdrag hos vårt folk, men som med naturnödvändighet florera, där ingen erkänd överindividuell måttstock får återföra saker och ting till deras riktiga proportioner.

Sin framtid kan man möjligen löpa ifrån men icke sitt förflutna. Och medan andra folk frambesvuro en hjältetid åt sig ur fornålderns dunkel, var vår storhet alltför sent bäddad i jorden för att de efterlevande skulle kunna, ens om de ville, vandra i sina sysslor utan alla störande minnen eller med bibehållen sinnesro odla den stillsamt antikvariska, från alla aspirationer renade fosterlandskärlek, som icke är någonting annat än en utvidgad hembygdskunskap. Tvärtom, ju tydligare samtidens talesmän

ådagalade sin goda vilja att å egna och efterkommandes vägnar avträda från den historiska vädjobanan, desto mäktigare och hotfullare upptornade sig bakom dem det förflutnas skuggor.

Få av oss ha i själva verket kunnat undgå att ta ställning, medvetet eller omedvetet, i kärlek eller trots, till Sveriges stora minnen; likgiltigheten eller »objektiviteten» var merendels blott spelad och dolde en olustreaktion. Det är detta historiska arv, hur obekvämt det ibland må synas, som, tillika med en djupt i själva folklynnet inneboende oreflekterad egenvilja, hindrat oss att restlöst gå upp i en likriktad kosmopolitisk masscivilisation.

Emellertid var den nationella linjens fullföljande i verklighetens värld spärrat. Därför tycktes 1800-talets officiösa patriotism, åtminstone utifrån sedd, likasom paradera på stället i de karolinska storstövlarna och aldrig rymma en tanke på ett eget handlingsinitiativ, och den drog på detta sätt över sig ett löje och en missaktning, som icke uteslutande bottnade i renegaternas skadeglädje utan också kom från en sund nationell instinkt. Och förklarligt nog hotade denna misskredit även sådana verk och strävanden, där inspirationen var äkta och målsättningen klar och medveten. »Don Quijotar, teatraliska frasmakare!» hette det, eller något skonsammare: »svärmandar, överspända fantaster!»

I stället meddelas nu gärna välvilliga anvisningar att förankra svensketsbegreppet i de senaste mansåldrarnas utvecklingsresultat. Emellertid kan man icke på en godtycklig punkt skära av sambandet med det förflutna, och ännu mindre kan man plötsligt såsom specifikt svenska proklamera företeelser, som vuxit fram under helt andra tecken: sociala reformer kunna t. ex. vara både nödvändiga och landsnyttiga utan att därför uppfattas som nationella tilldragelser. Och det är i mycket hög grad just på uppfattningssättet, som det här kommer an: en ung, intensiv chauvinism har en hart när obegränsad absorptionsförmåga; sociala framsteg och arkeologiska lämningar, nobelpris och idrottssegrar dragas automatiskt in under dess bann och förvandlas med samma lätthet till dess attribut. Men Sverige har stått utanför den moderna nationalismen på gott och ont; ett försök att tvinga över nationalkänslans tyngdpunkt på nutida prestationer kan hos oss i bästa fall endast leda till ett sterilt rekordjäkt och ängslan om vår internationella standard.

Den inre frontens problem är uppenbarligen i mycket högre grad en fråga om andlig upprustning än om en blott mobilisering av

förefintliga resurser. Och de, som i första hand måste känna sig träffade av denna appell — alldeles oavsett om de sedan mäktat genomföra uppgiften — äro de som vilja gälla för bildade svenskar. Vi tala alltså icke om de rena specialisterna, icke om de intellektuella världsborgare, som anse sig helt ha vuxit ifrån hemlandets begränsade horisonter, och slutligen icke heller om dem, för vilka kulturen endast är en bransch bland andra i affärslivet.

Hur ser han då ut, den bildade svensken av i dag, som har »vida kulturella intressen» och gör anspråk på att »följa med»? Typen föresvävar oss, fast ingen har mött den renodlad i verkligheten; den måste ses och bedömas mot den bakgrund, i vilken vi försökt taga fram några karakteristiska drag.

Den bildade svensken är kulturellt ambitiös, och hans ambition går just ut på att »följa med» och vara »orienterad»; få saker skulle smärta honom mera, än om man nödgades säga honom, att han inte längre vore »i pakt med tiden». Också vidmakthåller han ett imponerande encyklopediskt vetande och lägger talrika namn på minnet. Han diskuterar gärna nyare utländska skriftställare, ty det måste vara självklart, att han behärskar våra egna klassiker, och han har verkligen också läst dessa i sin ungdom och beundrat dem. Han förstår desslikes modern konst och skämtar underhållande om de åbakiga historiemålningarna från förra seklet i kontinentala museer; men först på anfordran skulle han möjligen erkänna, att Cederström och Edelfelt icke falla under denna fördömelse.

Varthän det är, som han »följer med», bekymrar honom mindre, och, eftersom han icke har tagit något bestämt ögonmärke, kan han ej heller lätteligen bedöma, om och vart det hela rör sig. Emellertid litar han på de ypperliga recensenter och andra kulturpersonligheter, som han följer med, och hos vilka han på goda grunder tycker sig återfinna något av sin egen »inställning». Dessa sina opinionsbildare betraktar han likväl med en viss försiktighet och låter ej i första taget intala sig vad som helst, utan först så småningom och efter flera samstämmiga vittnesmål. Ty lika rädd som för att verka gammalmodig är han för att synas naiv och lätt duperad. Han intar fördenskull en relativistisk attityd och visar hellre välvilligt intresse än entusiasm, och detta faller sig så mycket naturligare, som han visserligen hyser åsikter — och även kan förfäkta sådana med skicklighet — men däremot äger få övertygelser.

Hela hans framfärd präglas sålunda av måttfullhet, varmed här

bör förstås en genomgående avrundning nedåt — ty något mått att mäta med har han ej — och sobra, reserverade omdömen om förhållanden och människor. Med denna måttfullhet parar sig osökt en storsint, om ock något lättköpt, tolerans gentemot andras meningar och värderingar, helst när de äro fastare än hans egna. Därjämte förfogar han dock över en solid, allmänt hållen lojalitet, som även kommer vårt politiska liv till godo; den bildade svensken är emellertid vanligen opolitisk.

Den mångomtalade svagheten för det utländska framträder hos honom icke i första hand som ett begär att apa efter främlingar, men den färgar på ett särskilt vis hans syn på det egna. Ur stånd att finna en norm hos sig själv, och samtidigt dunkelt medveten om att ha en nationell rang att försvara, har han nämligen svårt att tänka högt om fosterlandet. Han råkar så ut för en — sakligt oftast oberättigad — kulturell defaitism och sneglar diskret men envist mot »de stora kulturländerna», eller någon utvald beskyddare bland dem, för att därifrån få betyg på svensk fullvärdighet. Den uppmuntrande nicken noteras med tacksamhet och utan onödig kritik på hur och varför den spenderas.

Den bildade svensken av i dag är icke skickad att lösa den inre svenska frontens problem.

* * *

Kan problemet över huvud lösas? Svaret måste bli ja; ty om den inre fronten har avgörande betydelse men icke kan sättas i försvarstillstånd, då är det tydligen lika gott att strax kapitulera på bästa möjliga villkor. Likväl behöver ej det jakande svaret grundas uteslutande på en trots-allt-tro: vissa bestämda tecken och erfarenheter låta en hoppas, att den svenska folkstammens stålkärna ännu icke tagit rost. »Vi hava alla här i landet en järnaln, gående mitt igenom oss, och som håller oss raka: den glödgar hastigt upp och blir stål, elastiskt böjer den sig väl undan för en skicklig hand, men den ger också lätt ett slag. Låtom oss tacka Gud för ett stål, som har varit, är och blir vårt yttersta värn» (Almquist, Svenska Fattigdomens Betydelse).

Men om så är, då är det också möjligt att diskutera, hur ett bättre sakernas tillstånd skall kunna uppnås på den inre fronten. Ett par invändningar måste emellertid först bemötas.

Man skall nämligen säga oss, att den ovan givna skildringen, även om den till äventyrs ägt någon tillämpning på gårdagens

situation, nu i varje fall på intet sätt längre är träffande, och man skall framför allt betona, att den påtalade bristen på svensk nationell målsättning nu icke längre existerar. Det vore högst glädjande, om det första av dessa påståenden kunde bevisas. Men det torde i själva verket bli svårt att förfäkta, att de sista årens omvälvningar också medfört några avgörande förändringar på det område, med vilket vi här sysselsätta oss.

Den andra invändningen lyder närmare utförd så, att Sverige nu har fått en inre samlingspunkt i och genom motsättningen mot främmande ideologier. Men redan denna formulering — som man näppeligen skall kunna dementera — röjer torftigheten i ett dylikt program. Eller är det verkligen meningen, att vi måste avvisa en tankegång eller en samhällsinrättning, om den så har aldrig så god hemorts rätt i svensk tradition, endast och allenast därför, att den upptagits någonstädes utomlands? Och omvänt, ifall en lära eller en institution är bannlyst hos andra, skall den bara på den grunden plötsligt vara sakrosankt hos oss och alla gamla tvivel stämplas som kätterier? Det ser ibland faktiskt så ut. Men det blotta nejsägeriets självständighet är illusorisk, och en negativ kopia blir ingen egen skapelse.

Vidare kommer man att förehålla oss, att det är ett nytt sinne-lag som kräves, icke spekulativa överväganden och teoretiserande skrivelser. Det talas över huvud mycket om behovet av en moralisk förnyelse, och med rätta; dessförutan gå vi aldrig i land med att omsätta det inre försvarets grundsatser i praktiken. Men onekligen spåras i detta tal understundom inflytandet från en modern tidsriktning, som har många omedvetna adeptter; man må kalla den antiintellektualism eller viljemystik, eller från en annan synpunkt teknokrati, eller vad man vill. Det är det uppfattningssätt, som ser till hållning och metod mera än till innehåll och syfte, som frågar »hur» hellre än »vad» och snarare fäster sig vid apparatens sätt att fungera än vid dess ändamål. Ty i och för sig innebär ju osjälvisk redbar vilja och frigörelse från materialismen ingen målsättning, lika litet som »hygglighetens» lågmätlare ideal; detsamma gäller paroller som solidaritet och enighet och disciplin och »spänst». Tagna som självändamål löpa alla dessa dygder fast-mera risk att en vacker dag utlämnas värnlösa till tjänst hos vilka intressen som helst, som förfoga över tillräckligt företagsamma målsmän.

»Den grå teoriens» vedersakare ha dock såtillvida rätt, som vi icke kunna konstruera fram en svensk egenart, om det ingen finns,

eller från i dag till i morgon lägga oss till med nationella uppgifter, om Sverige icke redan har några. Att vi förklara den inre frontens problem möjligt att lösa, innebär, att vi också tro på existensen av svensk särart och svenska uppgifter. Men lika visst som de konkreta nationella målen fordra politiskt tänkande, lika säkert är, att svenskheten måste bringas i dagen och ställas på sin rätta hedersplats även genom intellektuellt arbete. »Vi måste åter utforska och införliva med oss vårt fäderneärvda kulturarv — som det talas så mycket om och som så få verkligen känna. Det är ingenting, som man kan ytligt läsa sig till i en populärvetenskaplig småskrift, fastmera är det något, som vi alla mödosamt måste arbeta oss fram till» (Gunnar Biörck, Vårt folk och vår framtid).

Arbetet kommer att få börja med en omprövning av vissa stående uttryck och generella tankeformler, med vilka vi vanemäsigt röra oss. Prova är icke detsamma som att utdöma. Men ibland skall det kanske vid närmare påseende visa sig, att vi släpat med oss det tomma skalet av åskådningar, som för oss förlorat sin en gång levande innebörd.

Tag »den västerländska kulturen». Ordet kan utan tvivel användas för att täcka verkligheter. Vi ha den iögonenfallande enhetligheten i yttre teknik och praktiska vetenskaper, och vi ha världssuccéer och kulturella »moderiktningar», som man bör akta sig för att underskatta. Ännu betydelsefullare äro de halvt undermedvetna internationella strömningar, som ge sig tillkänna i enahanda tendenser i intresseinriktning och livsstil. Och slutligen finnes det gemensamma arvegodset av symboler och ideal, vilkas vädjande kraft bäst visas av den heta strid, som står om dem. »Ända till denna stund lider himmelriket våld, och stormare söka rycka det till sig.»

Men härifrån är steget långt till att bruka »den västerländska kulturen» som ett entydigt begrepp, som icke skulle tarva någon närmare förklaring. Även om vi bortse från mellankrigstidens våldsamma brytningar, kulminerande i och med andra världskriget — redan 1914 var dock kulturens relativa enhetlighet svårt hotad genom vissa gemensamma grundvärderingars upplösning. Och den som hävdar en dylik enhetlighet som ett historiskt faktum och uppställer den som norm för vår tid, han måste åtminstone ta ställning för eller emot dess bärande och sammanhållande idé: utvecklingstron.

I organisk förbindelse med det gängse slagordet »västerländsk

kultur» framträder, utsagd eller underförstådd, den uppfattningen, att den rena »kulturen» är en från det politiska livet avskild angelägenhet, höjd över folkens strider och segrar. Gynnat av tidsomständigheter, till en del berörda ovan, har detta betraktelsesätt starkt färgat vår syn; det har gynnat den puerila föreställningen om yttre historia som en meningslös »massa slag och freder», det har också bidragit till att misskreditera nutida politisk verksamhet i de bildades ögon och omvänt låtit »kulturen» framstå för många som en privat lyxvara.

Självfallet kan en åskådning, som bygger på internationalistiska, evolutionistiska och civilisatoriska principer, vara både klart genomtänkt och ärligt omfattad. Den förtjänar då obetingad respekt. Men alltför ofta förefalla dylika principer att obesedda och utan krav på konsekvens ha övertagits även av dem, som anse sig tolka en nationell uppfattning. Härav kommer i lindrigaste fall en besvärande oklarhet i linjerna.

När t. ex. en skribent prisar de nordiska staterna, emedan »de hade dragit sig undan all maktkamp, inbördes och annan, för att helt gå upp i kulturarbetet», så vilja åtskilliga frågetecken anmäla sig. Men det må räcka med att undra, var gränsen skall dragas tryggt mellan avståndstagandet från »all maktkamp» och den nationella självuppgivelsen. Vestigia terrent!

I en artikel om uppfostran heter det: »Först och lättast fångas och värmas barnens och de ungas sinnen av den svenska naturens skönhet och rikedom och av vår historias hjältegestalter. Med växande ålder och insikt griper dem också storheten i svensk kulturgärning. Då har den fosterländska uppfostran sin största uppgift. Det gäller att öppna de ungas ögon för det väsentliga i denna gärning... Och när så sker, då visar det sig, att svensk nationell uppfostran intet annat är än ett led i en uppfostran till äkta humanitet, till sann uppfattning av rättsordning, frihet och människovärde. Ty den svenska kulturen har världsmedborgarskap, så visst som sanningskrav, rättskänsla och frihetslängtan icke känna nationella gränser.» Detta må synas en och annan uppbyggligt nog. Men bakom det första partiet lurar i själva verket föreställningen om vår historia som ett knippe fristående romaneska legender, medan tyngdpunkten skall förläggas till en konstlat isolerad »kulturgärning». Och vad den svenska egenarten beträffar, avslöjade den sig vid författarens närmare påseende som obefintlig!

Vi tro oss så gärna, med vår invanda misstro mot »rent teoretiska

frågor», intaga en särskilt realistisk och förnuftig ståndpunkt, när vi i verkligheten ge oss tillfreds med några sammanställda konventionella talesätt. Det anförda är nog för att visa, att det icke saknar betydelse, om vissa allmänna tankelinjer dragas klarare och en del vedertagna schabloner granskas, innan de lämnas vidare.

Därnäst gäller det att på skilda områden uppsöka och lyfta vårt svenska arvegods, ta ställning därtill och förkovra det under förbehållslös konfrontation med nuets verkligheter. Det blir här blott i andra rummet fråga om utredningsuppdrag åt respektive fackmän. Ty, om vi t. ex. betrakta ett område av så central betydelse som uppfostran, så bör obetingat, som det heter i flygskriften *Den Svenska Linjen*, »undervisningen vid alla läroanstalter, högre och lägre, präglas av en nationell målsättning. Historie- och litteraturundervisningen måste framför allt bli vägen till en rätt förståelse av vårt kulturarv.» Det sistnämnda kravet fylles redan nu på mer än ett håll i riket tack vare framstående och ansvarskännande lärare. Men först sedan detta uppfostrans mål klart angivits och erkänts som förpliktande för alla, först då är det skäl att rådfråga specialisterna om de av ändamålet påkallade tekniska förändringarna. Nya stadgar och förordningar kunna som bekant sällan åstadkomma mera, än att framkomsten underlättas för de goda krafterna och möjligheter öppnas att ingripa mot uppenbara skadeverkningar.

Pedagogen kan alltså icke rimligen vara vägvisare i sin egenkap av fackman — men väl såsom patriot. Danmark har på detta område särskilda traditioner, och det är hos den danske skolmannen Kaper (sedermera borgmästaren i Köpenhamn), som vi finna ett ganska märkligt ord om, att en skolundervisning, beräknad på ett kosmopolitiskt fåtal, bör ersättas med »et fælles nationalt Skolestof, der, mens Baandet før bandt de videst uddannede sammen paa tværs, nu knytter Landets børn sammen paa langs, fra øverst til nederst».

Kaper framkastar även tanken på ett fast urval ur den danska litteraturen, en sorts kanonisk skriftsamling, »som Grundstene for det fælles nationale Bevidsthedsindhold», och en liknande idé ligger till grund för Hakon Stangerups försök till en generalinventering av sitt lands vitterhet i den i fjol utkomna boken *Levende Dansk Litteratur*. Ett motsvarande svenskt urval skulle utan tvivel leda till omvärderingar här och där. En hedersplats skulle exempelvis

intagas av Svenska Fattigdomens Betydelse, och vi skulle omsider upptäcka, att detta är något annat än en bisarr boktitel, och att den lilla skriften, så mycket större än sin författare, också är ojämförligt mycket intressantare än frågan, om Almquist förgiftade procentaren eller inte. »Att ur sig själv», läsa vi i Svenska Fattigdomens Betydelse, »organiskt utveckla all den förmåga, som nu behövs — det är att *kunna* vara fattig. Att kunna det rätt, med fullkomlig frihet, raskhet, självständighet. ... Just genom denna frihet i sinnet — att kunna bortkasta — genom denna ovidlådenhet så väl vid godset själv, som vid dess frukt, njutningen, bibehåller svensken sin huvudsak, som är 'att alltid kunna vara fattig'. ... Förmågan av denna fjäder-rörelse i lynnet, denna spänstighet av 'bort ifrån allt gods!' — är det förnäma, som ligger i allt svenskt blod.» Kanske att sådana satser rent av kunde ha något att lära oss i en tid, då den yttre levnadsstandardens avgud hotar att vända ryggen åt sina tillbedjare. Och kanske skall man då också en gång förstå, att slutorden i Karolinerna äro någonting annat än en berömd klangfras!

Att frilägga den svenska kungsådran, som rinner upp långt bortom Ansgars tid, och leda dess levande ström in i dagens och morgondagens aktualiteter, det innebär en mångfald av uppgifter, som här ej ens ha kunnat antydast, och som förvisso icke äro utförda i en handvändning. Men vi måste gripa oss det verket an på allvar. Varom icke, ja, då löper allt ordande om inre front och nationellt arv fara att förvandlas till skrymteri och munväder.